

«Destinul Basarabiei îl văd cu speranță și cu mare teamă... Trăiesc intens acest destin și mă doare în mod constant»

Reputatul lingvist și profesor universitar, Eugen Coșeriu — unul din cele mai luminate spirite pe care le-a dat vreodată lumii Basarabia românească, a împlinit pe 27 iulie curent vîrstă de 75 de ani. Interviul de mai jos, gândit cu prilejul acestui jubileu dar și dintr-o constantă admirație a noastră pentru modelul cultural și intelectual coserian, a fost realizat în două reprise: la Tübingen, unde maestrul a primit din timp întrebările noastre, și la Constanța, unde am înregistrat la reportofon răspunsurile domniei sale.

alte probleme pe care, din nou, va trebui să le asimilăm și să le interpretăm pentru mediu nostru. Deci, în acest sens, nu mă ofer pe mine însumi ca model, ci, mai curind, criteriile care m-au condus spre performanță, aşa cum spuneți, ar putea constitui un model pentru altii.

Fără îndoială că am avut și noroc, am avut în toate sensurile: fiindcă n-am dispărut în situațiile cele mai grave și aproape de sfîrșit de lume. Într-un sens am crescut în stecaua mea sau în misiunea mea și m-am gândit că vor trece aceste împrejurări grele. Am avut noroc de la început, încă din familie și din școala primară. În familie am fost înteleș și am fost impins spre o invățător foarte bun. Noroc numără și faptul că n-am intrat la liceul militar de la Chișinău la care, mă dusește tata. Am fost respins la vizita medicală înainte de examene de admittere.

Altfel, ca ofiter, cine să te ce miș-ar fi întimpliat apoi în război. Pe urmă am avut norocul să învăță la un liceu extraordinar, liceul «Ion Creangă» din Bălți. Pe atunci școala românească era foarte bună, iar liceul nostru cred că era poate chiar mai bun decât foarte multe alte licee din țară. Lucrul acesta s-a văzut și la Concursurile «Tinerimea română». Există atunci o societate străinătă. Erau licee românești în Grecia (la Larisa), la Crevena, la Salonici, în Iugoslavia (la Bitola). De cite ori am fost la concursurile «Tinerimii române», noi, cei de la Bălți, de fiecare dată am luat un premiu sau două, uneori chiar trei premii pe țară.

Am participat la aceste concursuri începând cu clasa a 5-ă și până la clasa a 6-ă, pe caiete groase niște titluri foarte pretențioase, ca de exemplu: «Istoria limbii și a poporului român» de Eugen Coșeriu, profesor la Universitatea din Heidelberg. Puncum numai deictei o universitate germană și îata că acest nemăsurat vis de copil și împlinit. Dar, pentru a ne îndepărta de reverurile copilariei, ca visul să nu rămînă doar vis, trebuie să nu-ți propui să cuceresti lumea fără a aduna anumite merită. Este o recomandare pe care o fac și tuturor elevilor mei. Aceasta a fost de fapt și principiul meu în viață, totdeauna să te intereseze în primul rînd lucru, problema obiectivă și să nu te gîndești niciodată la ce vei puica obținere, la ce vei puica ajunge prin rezolvarea problemelor. În al doilea rînd, să nu-ți fie teamă nimicădată de greutăți și să nu ai un complex de inferioritate, dacă într-adevař îți pii problemă cu toată sinceritatea și dacă crezi în universalitatea omului și în universalitatea problemelor pe care le abordează oamenii. Am mai spus-o și o repet, convingerea mea cu privire la specificul național — o sintagmă mult vehiculată acum — este că acest

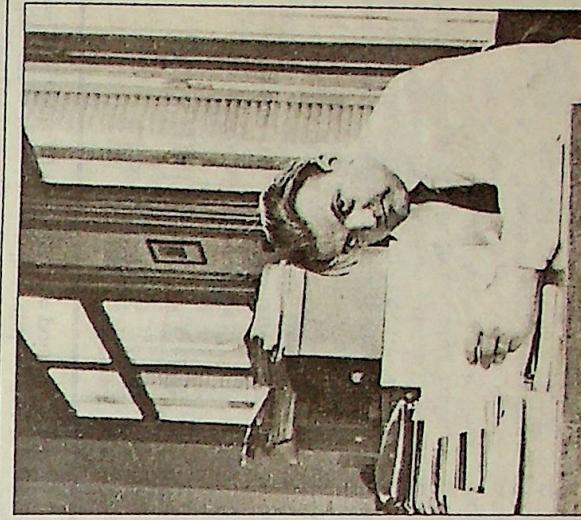
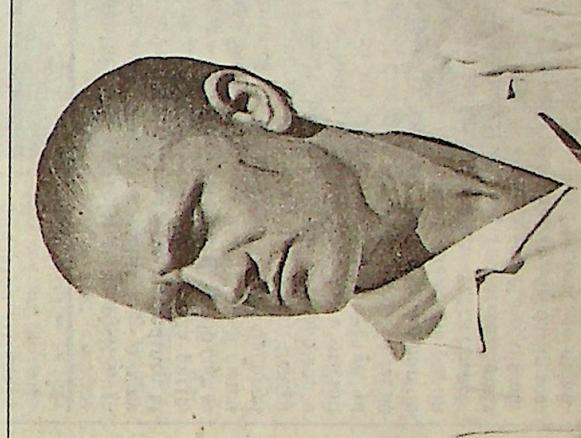
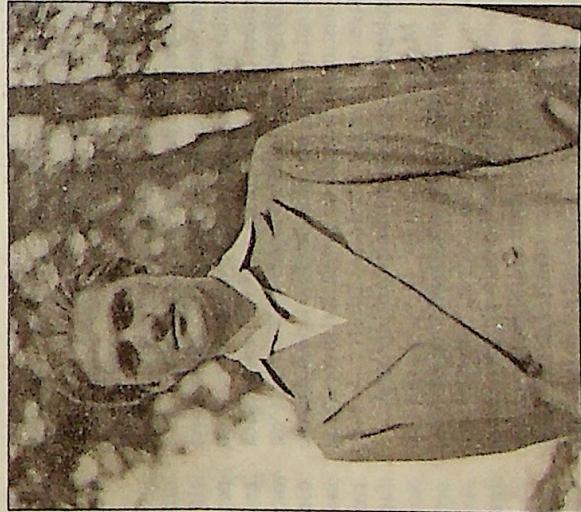
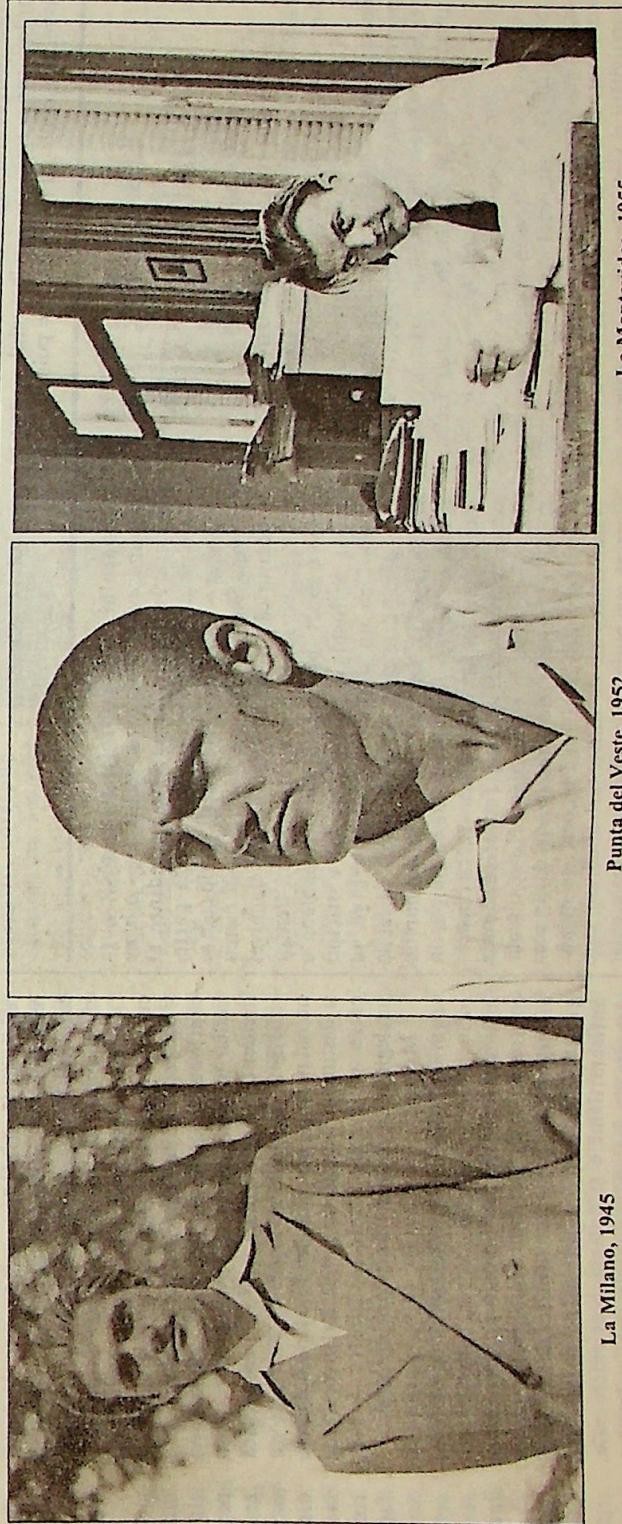
V. G. — Domnule profesor, în interviurile acordate în ultimii ani presei din România, preșă înaccesibilă în continuare basarabenilor — iată un paradox al «frâției regăsite» după 1989 —, ai vorbi despre momente importante din biografia Dvs. până la stabilirea, în cele din urmă, la Universitate din Tübingen, Germania. Vă rugă să refaceti pentru cititorul basarabean, care cunoaște foarte puțin din fascinantul Dvs. periphi biografic, traseul parcurs de-a lungul anilor: Mihăileni — Bălți — Iași — Milano — Montevideo — Tübingen.

E. C. — Astă se leagă puțin de ceea ce am spus mai sus, și anume de acel noroc pe care l-am avut și de acele împrejurări ale vietii care mi-am fost favorabile. Știu că m-am născut la Mihăileni, în fostul județ Bălți. Am facut școală primară în sat, apoi liceul la Bălți, după ce fusese respus, aşa cum v-am spus, la liceul militar din Chișinău. Bacalaureatul l-am trecut la Soroca. Înă din liceu începusem să mă ocup de literatură și cu științele umanistice, evident într-un mod destul de vag la acela virșită. Făceam și revista liceului nostru, revista «școlarilor». «Craingă», care a fost primul meu atelier de creație. *Tin minte că unele numere le scriam în întregime: traduceri, eseuri, poezie, proză.* Tot din perioada liceului am început să trimitem la reviste din țară și unele incercări literare mai serioase. Am trimis respuns, aşa cum v-am spus, la revista «Epigrama». De asemenea am trimis la «Jurnalul literar» niste poezii și un mic studiu despre Bacovia, care au fost publicate cu o mică noră a lui George Calinescu, ca un fel de incursiune pentru un tiner liceean basarabean, aşa cum seria reputație critică. Pe urmă am plecat la Iași, la Universitate, unde m-am înscris la literă. Făceam română, franceza, italiana... o mulțime de materii. La sfîrșitul anului am trecut foarte multe examene, cred că au fost vreo 12, plus încă trei examene la Facultatea de drept, pentru că mă înscrisești și la drept. Deçi, am terminat primul an de la Universitate și m-am întors în vacanță la Mihăileni. A treia sau a patra zi după întoarcerea mea, a venit cineva, care avea aparat de radio, noi nu aveam, și ne-a spus că a fost cedată Basarabia. Vesta ne-a luat prin surprindere, nici nu bănuiam că va fi cedată și încă astăi de repede. Să atunci am avut acest noroc, nu pot să-i spun altfel, că m-am hotărît să nu rămîn. La început, și adevarat, mă gîndeam că poate rămin, că voi aranja cu nou regim sovietic, dar pînă la urmă m-am decis să plec. Pe de altă parte era și foarte greu să nu întrebat la Iași, la sfîrșitul lunii iunie tata nu luase încă leafa, recolta era toată pe cîmp, deci nu se putea vinde nimic, și eu nu aveam bani, nu aveam haine, încălțări — nimic. În penultima zi cînd se mai

Vasile Gărcet: — Mult stimate domnule profesor, Vă mulțumesc pentru amabilitatea de a răspunde întrebărilor revistei noastre, revistă pentru care ați avut cuvinte de încurajare și susținere, fapt care ne-a înțără și stimulat totodată. Și Vă propun să începem dialogul nostru cu o întrebare de mare interes pentru cititorul Tânăr basarabean, o întrebare vizând construcția de sine. Personalitatea Dvs. fascinează, sunteți un adeverat model pentru noi, între puțini români care sunt impus cu autoritate pe plan mondial într-un domeniu — lingvistica —, creând o școală, având numeroși discipoli în întreaga lume. Performanța Dvs. științifică și culturală face real vizul Tânărului basarabean de a cucerî lumea. Cum a fost posibil asta ceva? Că din ceea ce suntem Dvs. astăzi este muncă, inteligență și talent, și că se datorează unor împrejurări ale vieții și unor oameni pe care i-am cunoscut?

Eugen Coșeriu: — Mi se pare foarte interesantă întrebarea și cred că în formulării diferite mi-s-a pus de mai multe ori. Voi începe cu sfîrșitul: cred că foarte puțin se datorează anumitor oameni pe care i-am cunoscut și foarte puțin se datorează anumitor împrejurări ale vieții. Însă, fără îndoială, încă mai mult se datorează acestui vis constant și perseverent al tînărului basarabean de a cunoaște lumea. Spuncaș într-un alt interviu, că a fost visul meu, încă de cînd eram la școală, să ajung odată să-i invăț, carte pe nemînă. Mi-aduc amintire că scriam, cînd eram prin clasa a 6-ă, pe caiete groase niște titluri foarte pretențioase, ca de exemplu: «Istoria limbii și a poporului român» de Eugen Coșeriu, profesor la Universitatea din Heidelberg. Puncum numai deictei o universitate germană și îata că acest nemăsurat vis de copil și împlinit. Dar, pentru a ne îndepărta de reverurile copilariei, ca visul să nu rămînă doar vis, trebuie să nu-ți propui să cuceresti lumea fără a aduna anumite merită. Este o recomandare pe care o fac și tuturor elevilor mei. Aceasta a fost de fapt și principiul meu în viață, totdeauna să te intereseze în primul rînd lucru, problema obiectivă și să nu te gîndești niciodată la ce vei puica obținere, la ce vei puica ajunge prin rezolvarea problemelor. În al doilea rînd, să nu-ți fie teamă nimicădată de greutăți și să nu ai un complex de inferioritate, dacă într-adevař îți pii problemă cu toată sinceritatea și dacă crezi în universalitatea omului și în universalitatea problemelor pe care le abordează oamenii. Am mai spus-o și o repet, convingerea mea cu privire la specificul național — o sintagmă mult vehiculată acum — este că acest

specific se relevă mai pregnant atunci cînd ne înfruntăm cu probleme universale și cînd credem că toate problemele culturii și toate formele ei sunt și ale românilor. Spuncaș, și aşa am procedat și în Italia, și în Uruguay, și chiar la noi, că mariile probleme ale culturii ar trebui să fie mai mult ale noastre, fiindcă acestea corespund dimensiunii noastre universale și sunt cele care ne largesc orizontul. Eu spun desoreză: Aristotel, fiindcă și Aristotel e al nostru. Să nu credem că Aristotel este un filosof numai al grecilor sau de care se pot ocupa numai grecii sau occidentali. Să înțelegem că toate aceste probleme ne privesc în egală măsură. Să procedăm și în cultura română, fără îndoială minoră, ca și cînd am fi o cultură majoră. Dacă ne mulțumim cu ideea că suntem o cultură minoră și rămînem numai în fază receptării și de receptivitate, nu-i vom ajunge niciodată din urmă pe cîmp, deoarece într-o tempă ei vor face alte progrese, vor descoperi

putea pleca, ne-am pornit de dimineață de la Mihăileni pe jos inspre Prut. Vroiam să ajungem mai înții la Mălăiești, unde aveam un prieten, Stefan Ciocan, care acuma trăiește la Piatra-Neamț, în intenția de a trece împreună Prutul. Am mers prin coclăuri, deoarece prin localități, prin târguri, mai ales pe la Rîșcani, nu se putea răzbate, fiindcă erau imediat atacati. Deși se dădueră atitea zile pentru retragere, rușii au ocupat imediat din primă zi, linia Prutului. Ajutai și de «prietenii» lor din Basarabia, adică trădătorii, cozile de topor, ii atacau pe toți cei care se retrageau. A fost atacată de altfel și armata. La Mălăiești am ajuns scara tirzii împreună cu tata, dar nu se mai putea trece. Stefan Ciocan plecase deja și se afla la Trușeni, dincoace de Prut, la niște rude. Mama a rămas să vină mai tîrziu cu un cununat al ei, Toader Ropot, cu o căruță și să-mi aducă și cărtile împrumutate de la biblioteca Universității. Pînă la urmă au sosit, dar n-au adus o noapte, iar gazda noastră, deamna Ciocean, să-a dus prin sat și aflat că termenul de repatriere a fost prelungit pînă a două zile dimineață. În zori am trecut împreună cu tata. La punctul de trecere, la podul Ștefănești, era un major rus și un locotenent colonel român care să cunoască, fiindcă eu îl pregăteam pe băiatul lui la mai multe materii. I-a spus rusului, care de altfel vorbea românesc, probabil fiind din Transnistria, că sunt prietenul lui și atunci l-a lăsat să treacă și pe tata. Ne-am dus la Ștefănești, unde mi-am cumpărat o percheie de sandale, apoi ne-am intors la pod, ne-am îmbrătășat cu tata și dus am fost. Am ajuns la Trușeni pe jos, am găsit familia unde fusese găzduit prietenul meu, dar acesta plecase. Am rămas cîteva zile la Trușeni și am dat la «Universul» un anunț în care informam Universitatea jecănată că m-am refugiat și mă găseșc la Trușeni, județul Botoșani. Atunci multă ziare publică sării despre refugiații sau mesaje ale acestora către rude sau cunoșcuți. Singurele mele cunoștințe erau la Universitate. Norocul, din nou norocul a făcut că un profesor universitar de slavistică, Caraman, care era mobilizat ofiter la frontieră jugoslavă, a cînt anunțul meu. Mi-a trimis 500 de lei — o sumă mare pe atunci — și astfel am ajuns la Iași. Trebuie să precizez că încă înainte de sfîrșitul primului an de învățămînt cerusem o bursă pentru Italia la recomandarea profesorului Petronio, profesorul meu de italiană.

Cu felul fusesem recomandat și de alii profesori, între care Găzdaru. Cu italiano stăteam foarte bine; frecventam și un curs special la Institutul italian din Iași. Am scris în italiană cîteva compozitii chiar în versuri și au fost bine apreciate de profesorul Petronio. Astfel că, atunci cînd a început anul universitar, în toamnă, a venit și răspunsul că mi se accordase bursă am început să muncesc, scriam articole, făceam traduceri. Un timp m-a ajutat ambasadorul Suediei, fiindcă studiul pe atunci și sucedeza să tradusesem cîteva din această limbă. Am cîștigat cîteva bani cu o altă traducere, *Antologia poeziei create*, care era publicată. Am predat-o în 42-43 la Zagreb *atâtăsunul cultural român*, di Chelaru, și mi s-a plătit 12 mii de lire, o sumă mare pe atunci. Cu acești bani mi-am cumpărat cări și-am putut trăi pînă au venit aliații. Apoi m-am mutat spre nord, mai înții la Padova, apoi la Milano. Cînd au venit aliații am intrat la secția de război psihologic din cadrul Academiei de informații. Pe urmă, cînd aliații au trecut în Austria, italianii care lucraseră într-o secție cu mine au fundat un ziar, *Corriere Lombardo*, la care am fost angajat și eu. În paginile lui, în afară de ziaristica propriu-zisă, publicam povestiri și făceam și critică de artă. Astfel am legat prietenii cu foarte mulți pictori, care mi-au dăruiat tablouri pe care le am și acum, chiar dacă multe am fost nevoie să le vind. Tot atunci am luat și un lectorat de română la Universitate, dar cîstigul meu era foarte neînsemnat. Am fost nevoie să mă angajez și la *Encyclopædia Hoepeli*, unde am facut munca de salahor înțelectual, scriind articole din domeniul necunoscute de mine, aşa incită a trebuit să mă documentez. Deci, lueram ziarul *Encyclopædia Hoepeli*, iar noaptea la ziar, mai avînd și lectii la Universitatea de trei ori pe săptămînă. Cu toate acestea, situația era destul de grea, pentru că întreaga Italia era în recesiune. Pentru noi, tinerii doctori (imi treceusem la acea dată două doctorate: unul în literă la Roma și altul în filosofie la Milano), situația devenise disperată. Căutam prin ziare oferte de posturi la Universitate. Se ofereau posturi în Africa de Sud, la Kabul... Am respins pînă la urmă aceste oferte, pentru că am avut

șansa, ca jurnalist, să-i iau un interviu consulului uruguayan care afînd că ezez în a alege între posibilitatea de a pleca în Africa de Sud și Afghanistan, mi-a facut invitația să plec la Montevideo, unde aveau o facultate de literă nouă și lipscau profesori tocmai în domeniul lingvistică. Așa am plecat în Uruguay. Luerul acesta se întimplă la sfîrșitul anului 1950. Pe urmă, nefind deloc ușor, ascendent, profesorul lucruri au avut totuști o dezvoltare rapidă, al senilor rapide, au fost foarte utilă pentru mine. La fel de utilă a fost și experiența de la baterie pentru carieră și performanța viitoare, așa cum spuneți. Munca în mai multe domenii la o anumită vîrstă este chiar necesară. În acea perioadă eu am tradus cîntotdeauna din română în mai multe limbi, ca și din alte limbi în română, dar aceste lucrări au rămas nepublicate din variu motive.

Dar să ne întoarcem, după această scurtă paranteză, la periphiul meu sud-american. Cînd am ajuns în Uruguay nu ne gîndeam să rămînem mult timp acolo. De exemplu, nici n-am despachetat tablourile, multele tablouri pe care le aveam, în ideea că ne vom întoarce foarte curind în Europa. Însă viața a vrut altfel. S-au născut copiii, grăile familiei crescuseră, așa încît nu mă mai puteam întoarce în Europa la orice nivel. Trebuia să revin numai la nivelul cel mai înalt și am fost nevoie să aştept un timp. Mai întîi am venit în Europa în 1958, la Congresul Internațional de Lingvistică de la Oslo, și am constatat că eram foarte cunoșteut. Lumina ținea foarte mult să vorbească, să se întîlnescă cu mine. Mă invitau să vin în Suedia, în Danemarca, în Germania, în Olanda. Peste doi ani am fost invitat la o universitate din Portugalia, ca profesor vizitant, unde am tînuit lecții în portugheză. Pe urmă am fost în Spania la mai multe universități, în Italia, și pe urmă tot încercu să mă convingă că cel mai potrivit loc pentru mine este anume la ei. În 1961 am fost invitat pe un an de zile ca profesor vizitant la Universitatea din Bonn, unde de fapt am rămas doi ani. Cînd m-am întors în vacanță, la Montevideo, am găsit o chemare de la Universitatea din Tübingen și alta de la Universitatea din Frankfurt. Apoi, la cîteva zile, a mai venit o chemare de la Universitatea din Bonn, una de la Universitatea din Leiden (Olanda) și o chemare de la Universitatea din Seattle (SUA). Într-un consiliu de familie, am optat în cele din urmă pentru Germania, pentru Tübingen. Unul din motivele esențiale ale acestei alegeri a fost aceia că la acea dată copiii nostri frecventau dezașcolă germană și nu am vrut să-i supunem la un efort suplimentar, adică să învețe în altă limbă. Deci, Germania. Am plecat de unul singur și am negociat condițiile angajării mele. Îar la 1 aprilie 1963 am semnat contractul cu Universitatea din Tübingen. M-am intors să-mi iau familia, biblioteca și tablourile, și din luna mai a același an m-am stabilit definitiv la Tübingen. În finalul acestui răspuns as vrea să mai adaug doar așa: în Germania fiind, am fost invitat (prin chemări de angajare) la mai multe universități — de două ori la Bonn, la Konstanța, la Viena, dar am renunțat să mai peregrinez, rămnind credincios Universității din Tübingen pînă la pensionare.

V. G. — *Afi afirmat într-un interviu că pedagogia este și trebuie să fie întotdeauna o activitate creațoare. După o lungă și gloriosă carieră de profesor universitar (află întrumat mai mult de 50 de doctoranți din mai multe țări), carieră pe care o continuă cu succes și acum, spanezi-ne ce înseamnă pentru Dvs. a-i invăță pe alții? Pe lângă vocația de pedagog, ce calități trebuie să aiabă un profesor pentru a avea dreptul să modelizeze conștiințe, să înțelepte și să îndrepte pe cineva în viață?*

E. C. — As spune că principiul e foarte simplu, sau relativ simplu. Mai întîi trebuie să-ți dai seama dacă există stofa din care se poate crea ceva. Și dacă există, atunci trebuie să încerci să-o cultivi în sensul ei, în sensul datelor acestui material. Adică, îi chem pe acești studenți mai răsăriti sau pe asistenți și-i întrreb ce-i interesează pe fiecare în parte, în mod deosebit. Se înțelege că îi interesează ceea ce înseamnă pentru Dvs. a-i invăță pe alții — istoria, filosofia limbajului, și toate celelalte aspecte care au fost dezvoltate de mine, ori de elevii mei. Deci, că să-ți dai seama de toate asta, ar fi trebuit să fiu la Tübingen timp de 30 de ani cu mine, cum au fost elevii mei, și chiar dacă n-ai stat neîntrerupt la Tübingen, am fost mereu în legătură, au citit și ceea ce scriam mai tîrziu, cunoș și multe dintre lucrările mele, cunoș și cursurile de la Universitate, foarte multe, care de asemenea nu s-au publicat... În ceea ce privește un Institut de lingvistică, din cite am auzit eu, se pare că se pregătește ceea ce în acest sens la Cluj.

V. G. — *Știi că ați scris, mai ales în perioada când v-ați aflat la Milano, și literatură de ficțiune și cu un fel de critica literară în cîteva din liceu și apoi am scris și la „Jurnalul Literar”. În afară de acest volum de povestiri, în italiană, am scris și alte proze. De asemenea am scris și poezie, din care am publicat cîte ceva și în Basarabia. Cît priveste scriitorii preferați, singurul răspuns este că-i prefer pe scriitori buni.*

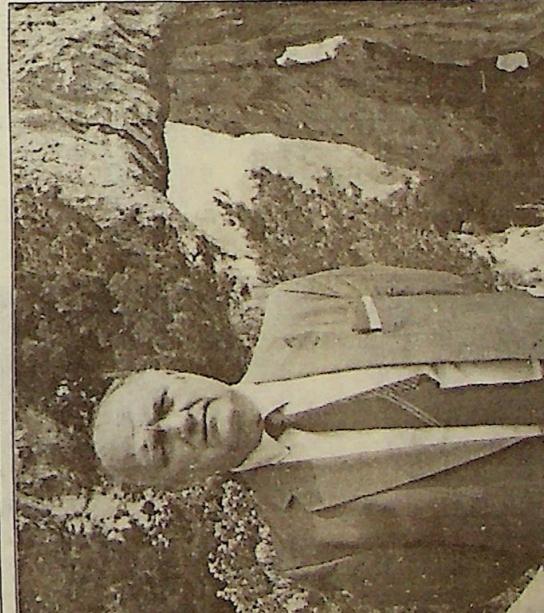
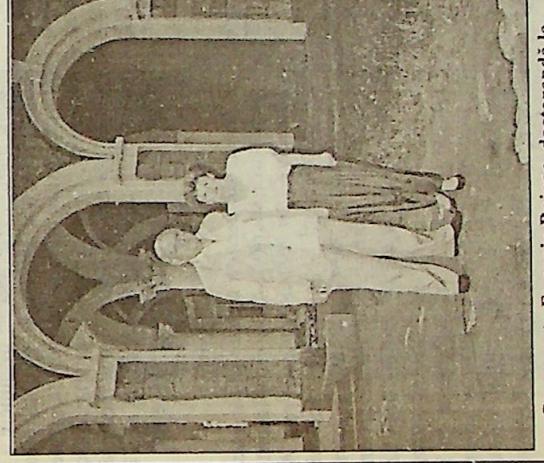
E. C. — Da, am început de altfel cu literatura de ficțiune și cu un fel de critica literară în cîteva din liceu și apoi am scris și la „Jurnalul Literar”. În afară de acest volum de povestiri, în italiană, am scris și alte proze. De asemenea am scris și poezie, din care am publicat cîte ceva și în Basarabia. Cît priveste scriitorii preferați, singurul răspuns este că-i prefer pe scriitori buni.

(Continuare în pag. 12)

Cipru, 1987

CONTRAFORT ♦ 11 =

Anul III, Nr. 7 (21) • Iulie 1996

Cu nepoata Eugenia Bojoga, doctorândă la Universitatea din Cluj

La Constanta, 1996

Interviu cu Eugen Coșeriu

(Urmare din pag. II)

V.G.— Ați scris proză în italiana, lucrări de lingvistică în spaniolă, portugheză, franceză, engleză... fineji cursuri la universitate în germană... În căte limbi scrieți și vorbiți?

E.C.— Nu voi da o cifră exactă. Limbile se cunosc la niveluri diferite și în contexte diferite. Cunoști o limbă pentru că te ocupă de ea. În acest sens pot spune că eu cunosc și limba Japoneză, fiindcă am scris despre Japoneză. Însă este o diferență: am scris despre Japoneză și nu în Japoneză. Nu pot vorbi această limbă, însă am dat anumite interpretări de sintaxă Japoneză, la fel cum am procedat și în cazul altor limbii. Cât privește scrisul, cred că în cazul acesta se verifică cel mai bine gradul de cunoaștere al unei limbii. Dacă scriu poezie lirică, atunci scriu în limba română, dacă scriu proză — scriu în italiană, dacă scriu lingvistică — scriu în spaniolă, în portugheză, în franceză, în engleză. Depinde de complexitatea lucrării. În cazul lingvisticii, și acesta este defectul acestei scrierii în mai multe limbi, care nu se observă la prima vedere, ajungă să scriu pînă la urmă într-o limbă care poate fi tradusă ușor într-o altă limbă. Altfel spus, se serie intr-o limbă medie, să zicem într-o germană care este atât de clară și europeană fără a fi încorrectă, care poate fi tradusă imediat în franceză, în spaniolă și.m.d. De aceea, cind e vorba de proza artistică, atunci aleg limba italiană, care este limba mea mai apropiată. Dacă scriu poezie, aleg, cum am spus, limba română fiindcă este cea dintâi... Din limbile slave cunoscate este limba pe care o cunosc cel mai bine, dar dacă sunt invitat să ţin prelegeri în Bulgaria sau Rusia, vorbesc și în limbile acestor țări.

V.G.— Domnule profesor, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Cum vedeați de la distanță desemna actual al Basarabiei? Cum vedeți (daca vede) Occidentul perspectiva reintegrării pământurilor românești?

E.C.— Destinul Basarabiei îl văd cu speranță și cu mare însemnăție pentru mine și o distanță sufletească. Eu sunt mereu în Basarabia și între basarabieni chiar și atunci cînd mă aflu în America de Sud. Trăiesc intenș acest destin al Basarabiei și mă doare în mod constant. Cât privește atitudinea Occidentului, mi se pare că lucrul cel mai simptomatic este că atî plus între paranteze, adică acest «dăcă vede», ceea ce inseamnă că vă îndoiți și Dvs. că Occidentul ar vedea cununa perspectivei reintegrării pământurilor românești. Am impresia că reintegrarea ne interesează aproape numai pe noi, adică noi cei interesati, care dîncioase de Prut, și în România de dincolo de Prut sunt foarte mulți pe care perspectiva reintegrării îi lasă cu totul indiferenți. În România de dincolo de Prut (în Basarabia) sunt, cum bine știm, și foarte mulți dusmani ai reintegrării. Deci, cum putem cere occidentalilor să se intereseze de această problemă a reintegrării dacă noi însine, mai ales în Basarabia, ne certăm, nu avem un punct de vedere comun pînă și cu privire la aşa-zisa «limbă moldovenească». Atunci Occidentul se întrebă: se pare că basarabenii nu vor să se unească? Asă se prezintă lucrurile în se prezintă în nici un fel. Sintem prea puțin importanți în

Europa, și chiar între țările acestea mai mult sau mai puțin elaborate, sau care au ieșit pînă la un anumit punct de sub papucul sovietic. Ucraina, să zicem, este mult mai importantă pentru vesticii Republica Moldova și chiar decit România. Deci, altele sunt unitățile de măsură în Occident, chiar dacă am putea spune că e nedrept, că e greșeală să se procedeze așa.

V.G.— Problema așa-zisei «limbi moldovenești», politicată până la absurd de susținătorii ei obstinați de la Chișinău — fapt care-i descalifică înțeleptul —, le aduce înăud destulă divizare al momenti, dar fiind nivelul general scăzut de culturalizare al populației. Strainii se amuză de ignoranța noastră, suntem obiectul unor amare ironii. Spuneti-ne, există cineva în mediul științific din Occident, mediu pe care îl cunoașteți destul de bine, care ar susține teoria existenței «limbi moldovenești»?

E.C.— Nu există nimic în Occident dintre cei informați care să susțină această teorie. Însă în Occident există și foarte multă lume neinformată, chiar și printre lingvisti, care nu sunt specialiști, de exemplu, în limbile române, și deci ei iau o statistică ucraineană, și acolo apare că în Ucraina trăiesc 180 000 de români și 350 000 de moldoveni. Ei înțeleg că există un popor care e popor moldovenesc și vorbesc românește, și există altii care sunt români și vorbesc românește. Sau, într-un zîar, și de multe ori ziarele sunt cele care formează opinia publică și ideologia curentă, se serie că în această Republie Moldova se vorbește o limbă foarte apropiată de limba română. Însă nu se spune că de apropiația este. Într-un articol al meu despre problema «limbi moldovenești» nu se discută despre problema occidentală și despre «limba moldovenească» seriam că necesitară din punct de vedere politic, ci să fie considerată la nivelul lor cultural și ca o forță culturală. Din această perspectivă ei trebuie ajutați și susținuti, și nu din motivul că sunt din Basarabia.

mai în virsă săt și din cei fără o valoare reală. Pe de altă parte bine să se înțeleagă că bătrînii au avut alt destin și au avut intr-un alt sens și o altă misiune. Această generație a fost generația care a trebuit să se sacrifice într-un fel acelui misiuni naționale care era mai urgentă. De multe ori a făcut concesii unui gust îndoielnic sau a exagerat cu poezia patriotică sau patriotardă la tinerii, care au meritul de a sustine necesitatea contemporaneității cu Europa, sau mai întâi de toate cu Romania, n-au mai luat parte, nu s-au implicat atît de mult în lupta pentru această misiune, deoarece considerau că lipsa aceasta nu este vocația lor, să.m.d. Ar fi multe de divagat în această problemă. Cred că tinerii, care în general sunt mai generoși decit bătrînii, ar trebui să se apropie de cei mai în virsă și să incerce să salveze că se poate salva din ei. Adică ar trebui să incerce să vadă care au fost motivele lor, cum și-au înțeles ei la un moment dat misiunea și că au putut totuși realiza în condițile în care au trăit. și să sint destulă lucruri de salvat la unii din ei.

Despre tineri, atît că îi cunosc eu, am o păreare bună. Revista «Contrafort», am spus-o de mai multe ori și te rog să rămînă și în acest interviu, se anunță, și se pare că își menține această promisiune, ca fiind poate cea mai bună revistă literară românească, și prin atitudine, și prin probleme pe care le pun, și prin varietatea aceasta calcidoscopică a intereseelor pe care le prezintă. De aceea mă întristează foarte mult atitudinea unora din România, care încearcă să minimalizeze, cu un aer de superioritate, acest fenomen, după mine excepțional și dătorat de mare speranță. Aștept să se înțeleagă și în România faptul că acești tineri nu trebuie tratați ca o ramură a culturii române necesară din punct de vedere politic, ci să fie considerați la nivelul lor cultural și ca o forță culturală. Din această perspectivă ei trebuie ajutați și susținuti, și nu din motivul că sunt din Basarabia.

Iunie-iulie 1996,

Tübingen-Constanța

V.G.— Problema așa-zisei «limbi moldovenești», politicată până la absurd de susținătorii ei obstinați de la Chișinău — fapt care-i descalifică înțeleptul —, le aduce înăud destulă divizare al momenti, dar fiind nivelul general scăzut de culturalizare al populației. Strainii se amuză de ignoranța noastră, suntem obiectul unor amare ironii. Spuneti-ne, există cineva în mediul științific din Occident, mediu pe care îl cunoașteți destul de bine, care ar susține teoria existenței «limbi moldovenești»?

E.C.— Nu, nu există nimic în Occident dintre cei informați care să susțină această teorie. Însă în Occident există și foarte multă lume neinformată, chiar și printre lingvisti, care nu sunt specialiști, de exemplu, în limbile române, și deci ei iau o statistică ucraineană, și acolo apare că în Ucraina trăiesc 180 000 de români și 350 000 de moldoveni. Ei înțeleg că există un popor care e popor moldovenesc și vorbesc românește, și există altii care sunt români și vorbesc românește. Sau, într-un zîar, și de multe ori ziarele sunt cele care formează opinia publică și ideologia curentă, se serie că în această Republie Moldova se vorbește o limbă foarte apropiată de limba română. Însă nu se spune că de apropiația este. Într-un articol al meu despre problema «limbi moldovenești» nu se discută despre problema occidentală și despre «limba moldovenească» seriam că necesitară din punct de vedere politic, ci să fie considerată la nivelul lor cultural și ca o forță culturală. Din această perspectivă ei trebuie ajutați și susținuti, și nu din motivul că sunt din Basarabia.

V.G.— Domnule profesor, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Cum vedeați de la distanță desemna actual al Basarabiei? Cum vedeți (daca vede) Occidentul perspectiva reintegrării pământurilor românești?

E.C.— Cred că aveți dreptate, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

V.G.— O ultimă întrebare. Ce opinie aveți despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

E.C.— Cred că aveți dreptate, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

E.C.— Cred că aveți dreptate, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

V.G.— Domnule profesor, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

E.C.— Cred că aveți dreptate, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

V.G.— Domnule profesor, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

E.C.— Cred că aveți dreptate, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

V.G.— Domnule profesor, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

E.C.— Cred că aveți dreptate, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

V.G.— Domnule profesor, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

E.C.— Cred că aveți dreptate, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

V.G.— Domnule profesor, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.

E.C.— Cred că aveți dreptate, desigurăți de mulță vreme departe de locurile de basină, ați spus întotdeauna că dîi rămas român, chiar un român basarabean. Într-un articol al meu despre conflictul dintre generații în sferea creației. Este el de nevoie? La noi, conflictele de acest gen dintre «ineri și bătrâni» s-au coagulat întotdeauna în dimineață de durată. Tinerii sunt «nerăbdători să se afirme, contestării vehementi, demulorari de valorii», iar bătrâni români «aroganți, suficienți, rigizi și dispreiutori». Poate că lucrurile nu stau tocmai astăzi, dar mă gândesc că nu pot da nici un exemplu de prietenie colegială reală dintr-un scriitor în vîrstă și un tânăr. Nu există la noi deloc relația maestră — discipol.